

AVTALEMAL OM FORVALTNING AV OMRÅDE. UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET

18.mai 2009

I presentasjoner av "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket" står det blant annet:

Verdiene i jordbrukslandskapet er skapt av mennesker i samspill med naturen; bygninger, steingjerder, gravhauger og ferdselsveier er bygget, mens slåttenger, lyngheier, beitemarker og lauvingslier er blitt til gjennom spesiell bruk av arealer over langt tid. Helheten av tun, innmark og utmark i åpne og samtidig varierte landskap er et resultat av den samlede aktiviteten. Disse verdiene er avhengig av fortsatt bruk og vedlikehold for å opprettholdes.

Regjeringen har pekt ut 20 utvalgte kulturlandskap i jordbruket, og disse skal gis en særskilt skjøtsel og forvaltning for å bevare disse verdiene. Det er understreket at forvaltningen av områdene skal baseres på frivillighet og samarbeid med de berørte kommuner. For å ivareta alle parter interesser og frivillighetsaspektet på best mulig måte legges det opp til at forvaltningen av disse områdene baseres på frivillige privatrettslige avtaler.

Det sentrale sekretariatet har utarbeidet en mal for avtaler om forvaltning av disse områdene. Ved utarbeidelsen er det sett hen til eksisterende lignende avtaler, blant annet Bondelagets avtale om forvaltning av natur, og innspill fra fylkene.

Hensikten med avtalemalen er først og fremst å være et hjelpemiddel for fylkene når avtale skal inngås. Dernest er det ønskelig at avtalene som gjelder de utvalgte kulturlandskapene får en mest mulig lik utforming slik at prosjektets profil tydelig framgår.

Avtalemalen er ikke en ferdig avtale, men skal brukes som et grunnlag for utarbeidelse av avtaler. Det er likevel noen punkter som i sin helhet og uforandret bør være med. Dette gjelder § 6 til § 10. De øvrige punktene må tilpasses på best mulig måte ut fra forholdene i det enkelte området. Det er i malen forsøkt å ta høyde for det meste, men det kan fortsatt være enkelte særegenheter for området som gjør at malen trenger ytterligere justeringer. Til punktene i malen er knyttet kommentarer som er ment å være veiledende.

Hvem som er avtaleparter og samarbeidspartnere kan variere. Kommunen har en sentral rolle selv om den ikke nødvendigvis er avtalepart. Også private organisasjoner kan være naturlig å involvere i prosessen fram mot en ferdig avtale.

AVTALE OM FORVALTNING AV OMRÅDE SOM INNGÅR I UTVALGTE KULTURLANDSKAP I JORDBRUKET – (navn på området)

Mellom staten ved ..., heretter kalt staten
og grunneier(ne) av gnr... bnr... i ... kommune, heretter kalt grunneier(ne):
Navn Fødselsdato/organisasjonsnummer
.... ..

er det inngått følgende avtale:

Kommentarer:

Fylkesmannen er tilskuddsforvalter og avtalepart på vegne av staten. Den andre parten i avtalen er som regel grunneier. Hvis grunneier ikke driver eiendommen selv, kan han/hun inngå avtale med bruker/forvalter om å være avtalepart, eller grunneier og bruker kan begge skrive under avtalen. Det kan dessuten tas høyde for at fylkesmannen inngår avtaler med andre aktører. Det er selvsagt opp til avtaleparten hvordan han/hun vil oppfylle avtalen, selv eller gjennom andre.

Alle de utvalgte områdene har flere grunneiere. Det må vurderes om det er mest hensiktsmessig å inngå særskilte avtaler med den enkelte grunneier eller om alle eierne skal være parter i en og samme avtale. Det kan også være aktuelt å inngå avtale med grunneierlag der hvor det finnes eller med andre representanter for grunneierne.

Kommunen er i utgangspunktet ikke ment å være avtalepart, men det forutsettes nært samarbeid og at kommunen gis en sentral plass i prosessen. Avtalen forholder seg til kommunens arealplan for området og legger til grunn at områdets planstatus opprettholdes. Det er videre ønskelig at fremtidige kommuneplaner ikke kommer i konflikt med denne avtalen, men kommunen har selvsagt ikke adgang til å bestemme at disponeringen av området (eller områdets planstatus) skal være uforandret for all fremtid.

§ 1 Opprettelse av område og formål

Avtalen gjelder eiendom(mene) i ... kommune, gnr... bnr... (som er en del av området...), se kart, vedlegg 1.

Formålet med avtalen er å ivareta de verdiene som begrunner at området inngår i "Utvalgte kulturlandskap i jordbruket", og å sikre en særskilt og langsiktig forvaltning av området. Området og mål for forvaltningen av området er nærmere beskrevet i Forvaltningsplan, vedlegg 2.

Kommentarer:

Her angis området avtalen gjelder for, enten det er hele området eller den enkelte grunneiers del av området. Det forutsettes at det er utarbeidet en helhetlig forvaltningsplan for hele området som det kan henvises til. Selv om avtalen i mange tilfeller inngås for mindre områder med den enkelte grunneier, vil det overordnede målet stå i forvaltningsplanen.

§ 2 Avtaletiden

Alt 1: Avtalen gjelder i ... år fra (avtaleinngåelse eller dato).

Alt 2: Avtalen gjelder fra ...

(Det er partenes intensjon at avtalen skal fornyes.)

Kommentarer:

Formålet med avtalen er langsiktig skjøtsel og vedlikehold av området og forutsigbarhet for avtalepartene. Avtalen bør derfor ha et relativt langt tidsperspektiv, for eksempel 10 år.

Alternativt kan avtalens sluttdato være åpen slik at den gjelder så lenge ingen sier opp. Hvis avtalen begrenses til for eksempel 10 år bør det være med at partene har som intensjon å fornye avtalen. Det kan være gode grunner til å velge 10 år framfor en ikke tidsbegrenset avtale fordi det vil gi en mulighet til grundig gjennomgang av avtalen med de nødvendige tilpasninger, justeringer og oppdateringer før den eventuelt fornyes. For øvrig vises det til at det er vid adgang til å si opp avtalen.

§ 3 Skjøtsel og vedlikehold av området

Grunneier(ne) skal utføre følgende tiltak i henhold til vedlagte skjøtsels- og vedlikeholdsplaner:

...

Partene har i samarbeid utarbeidet skjøtsels- og vedlikeholdsplaner som er en del av denne avtalen, se vedlegg Partene skal i samarbeid oppdatere/justere disse planene når det er faglige eller praktiske behov. Grunneier(ne) forplikter seg til å følge de til enhver tid siste oppdaterte planene.

Kommentarer:

I planene skal detaljene om skjøtsel, restaurering og vedlikehold framkomme. Det er meningen at partene i overenskomst skal kunne gjøre mindre endringer og tilpassninger i disse planene uten at denne avtalen må endres. I selve avtalen føres opp en kort oversikt over oppgavene.

§ 4 Godtgjørelse

Godtgjørelse etter denne avtalen skal tas fra midler bevilget til dette formålet over statsbudsjettet.

Alt 1.: Som godtgjørelse for tiltakene etter avtalen § 3 skal grunneier(ne) motta kr (... årlig).

Alt 2: I tillegg utbetales kr... for ...(eventuelle engangsinvesteringer)

Alt 3: I tillegg utbetales kr ... pr dyr/dekar pr år opptil...

(Alt 4: Grunnbeløp + ?)

Utbetaling av tilskudd skjer samme året som skjøtsel og vedlikehold utføres og senest innen ... Rapportering og kontroll skal foretas før utbetaling.

Kommentarer:

Godtgjørelsen kan være en kombinasjon mellom faste årlige og variable utbetalinger.

Utbetalingene fastlegges ut fra skjøtsels- og vedlikeholdsplanene og forholdene ellers i det enkelte området. Det er satt opp alternativer som kan være aktuelle.

Som hovedregel skal det kontrolleres at tiltaket er gjennomført før godtgjørelse utbetales, men i enkelte tilfeller kan det være behov for å kunne utbetale forskudd. Avtalen må da tilpasses dette.

§ 5 Rapportering og kontroll

Grunneier(ne) skal hvert år levere en skriftlig rapport til fylkesmannen over gjennomførte tiltak. Staten kan kreve at tiltaket er gjennomført og kontrollert før godtgjørelse utbetales.

Godtgjørelsen etter denne avtalen forvaltes i samsvar med "Reglement for økonomistyring i staten". Fylkesmannen, Statens landbruksforvaltning og Riksrevisjonen har anledning til å foreta kontroll med at godtgjørelsen benyttes i samsvar med denne avtalen.

Kommentarer:

Rapporten kan gjøres i standardisert form og bør være så enkel som mulig. Det kan være aktuelt å velge andre rapporteringsformer enn skriftlig rapport fra grunneier, noe som da må framgå av avtalen. Det kan også være aktuell å sette tidspunktet for rapporteringen inn i avtalen. Det må framkomme hvilke konkrete tiltak som er utført etter planene. Som hovedregel skal det kontrolleres at tiltaket er gjennomført før godtgjørelse utbetales, men det må selvsagt også gjøres en tilpassning til enkelte tilfeller hvor det kan være behov for forskudd, delbetalinger mv.. Rapportering kan også gjøres i samarbeid med fylkesmannen i forbindelse med årlig befarings, etter nærmere avtale.

§ 6 Avtalerevisjon

Alle avtalepartene kan ta initiativ til revisjon av avtalen.

Revisjon kan kreves dersom:

- Det skjer endringer som vesentlig påvirker verdiene i hele eller deler av det området som omfattes av denne avtalen
- Det skjer endringer som vesentlig påvirker verdiene og/eller formålet i hele eller deler av det området som inngår i Utvalgte kulturlandskap
- Det gjøres vesentlige endringer i skjøtsels- eller vedlikeholdsplanene
- Det skjer vesentlig endringer i bevilgningene over statsbudsjettet

Kommentarer

Det legges opp til at det skal være lettere å gjøre endringer i de vedlagte planene uten at det må gjøres endringer i selve avtalen. Likevel kan det være at det underveis blir såpass store endringer at avtalen også bør endres. Hvis det er anledning til å kreve revisjon har også staten anledning til å si opp avtalen etter § 8.

§ 7 Mislighold

Ved vesentlig mislighold kan avtalen heves og tilskudd kreves tilbakebetalt. Partene kan bli enige om at misligholdet rettes opp innen en avtalt frist.

Kommentarer:

Hvis en av de vedlagte planene ikke følges, er det mislighold av avtalens § 3. Det må vurderes om misligholdet er vesentlig. Før avtalen heves bør det også vurderes om misligholdet kan rettes opp.

Det er mislighold fra statens side hvis godtgjørelse etter avtalens § 4 ikke utbetales.

Grunneier(ne) kan kreve utbetaling etter denne avtalen for utførte tiltak.

§ 8 Oppsigelse og opphør

Avtalen kan sies opp med seks måneders varsel av hver av partene. Avtalepartene kan også bli enige om at avtalen skal opphøre.

Staten kan bare si opp avtalen hvis det foreligger mulighet for å kreve revisjon etter avtalens § 6.

Kommentarer:

Staten kan/må si opp hvis bevilgningene ikke gjør det mulig å opprettholde avtalen.

Grunneier har mulighet til å si opp avtalen hvis han/hun ikke lenger ser seg tjent med den.

§ 9 Overdragelse

Ved overdragelse av eiendom eller rettighet som omfattes av denne avtalen, har ny eier rett til å tre inn i avtalen.

Kommentarer:

Det vises til at avtalen er basert på frivillighet og at det ikke skal være en heftelse ved eiendommen. Ny eier har en rett, ikke plikt, til å tre inn i avtalen. Staten må godta ny eier.

§ 10 Tvist

Tvister vedrørende denne avtalen skal søkes løst i minnelighet og deretter ved mekling. Dersom dette ikke fører fram, kan det tas ut søksmål.

Kommentarer:

Det kan ikke tas ut søksmål uten at partene har forsøkt å forhandle seg frem til enighet.

Signering

Sted og dato

Vedlegg:

1. Kart
2. Forvaltningsplan

3. Skjøtselsplaner for biologisk mangfold og skjøtsels-, restaurerings- og vedlikeholdsplaner for kulturminner (tematiske og/eller avgrenset til delområder)